

Федорченко Т.О.

студентка;

Рубан Л.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Будь-яке поняття, в тому числі в теорії ефективності, повинно мати чітке визначення, для того, щоб не вводити в оману при його використанні.

У найзагальнішому вигляді під ефективністю розуміють результативність виробничої та комерційної діяльності підприємства, ступінь використання ресурсів та віддача понесених витрат. Виділяють економічну та соціальну ефективність виробництва.

Соціальна ефективність характеризує відповідність результатів виробництва суспільним цілям працюючих, трудових колективів та суспільства. Основою для досягнення високої соціальної ефективності взагалі і високих суспільних результатів зокрема служить зростання економічної ефективності.

Економічна ефективність виробництва означає його результативність, ступінь використання ресурсів та віддача витрат, яка визначається відношенням отриманого ефекту (результату) до здійснених витрат і використаних ресурсів на цей ефект, тобто економічна ефективність визначається відносною величиною [4].

Економічна ефективність є багатоаспектною категорією, тому дуже важливо визначитися з вибором критеріїв, які розкриватимуть її зміст.

Найчастіше ефективність пов'язують, по-перше, з результативністю роботи, а по-друге, з економічністю, тобто мінімізацією затрат для виконання даної роботи. Багатогранність форм, в яких виступають затрати, рівномірність їх використання зумовлюють існування двох підходів до розрахунку ефективності: витратний і ресурсний.

Витратний підхід ґрунтується на порівнянні економічних результатів з поточними витратами, які безпосередньо пов'язані з їх досягненням. Тобто даний підхід спрямований на оцінку і мінімізацію витрат.

Ресурсний підхід розглядає економічну ефективність як загальну оцінку кінцевих результатів діяльності при використанні залучених за певний проміжок часу ресурсів для забезпечення цієї діяльності. Даний підхід результат діяльності підприємства на одиницю наявних ресурсів [3].

При аналізі поняття «ефективність діяльності підприємства», варто зауважити, що існують і такі підходи до оцінки ефективності діяльності підприємств як: результативний, порівняльний (цільовий) та експертний.

Результативний метод включає в себе методи оцінки використання ресурсного потенціалу за складом основних економічних показників, при

цьому кожен результативний показник залежить від численних і різноманітних факторів. Це дозволяє більш детально досліджувати вплив факторів на величину результативного показника, тим самим отримувати більш точні результати аналізу та оцінка якості праці підприємств.

Порівняльний (цільовий) підхід до оцінювання ефективності діяльності підприємства включає в себе оцінку за ступенем реалізації поставлених цілей, тобто виконання тієї чи іншої програми в залежності від рішення конкретних завдань, досягнення намічених економічних показників, прогнозних проектувань.

Експертний підхід заснований на думках експертів-фахівців та перевірки рівня їх узгодженості й відповідності до ситуації, що розглядається [2].

Для вироблення прогнозних рішень і визначення перспектив розвитку підприємства найбільш результативним є комплексна оцінка і аналіз його ефективності діяльності. Необхідність вивчення і застосування комплексних методик економічного аналізу викликана можливостями і перевагами їх використання, як для поточної оцінки діяльності підприємства, так і для її прогнозування.

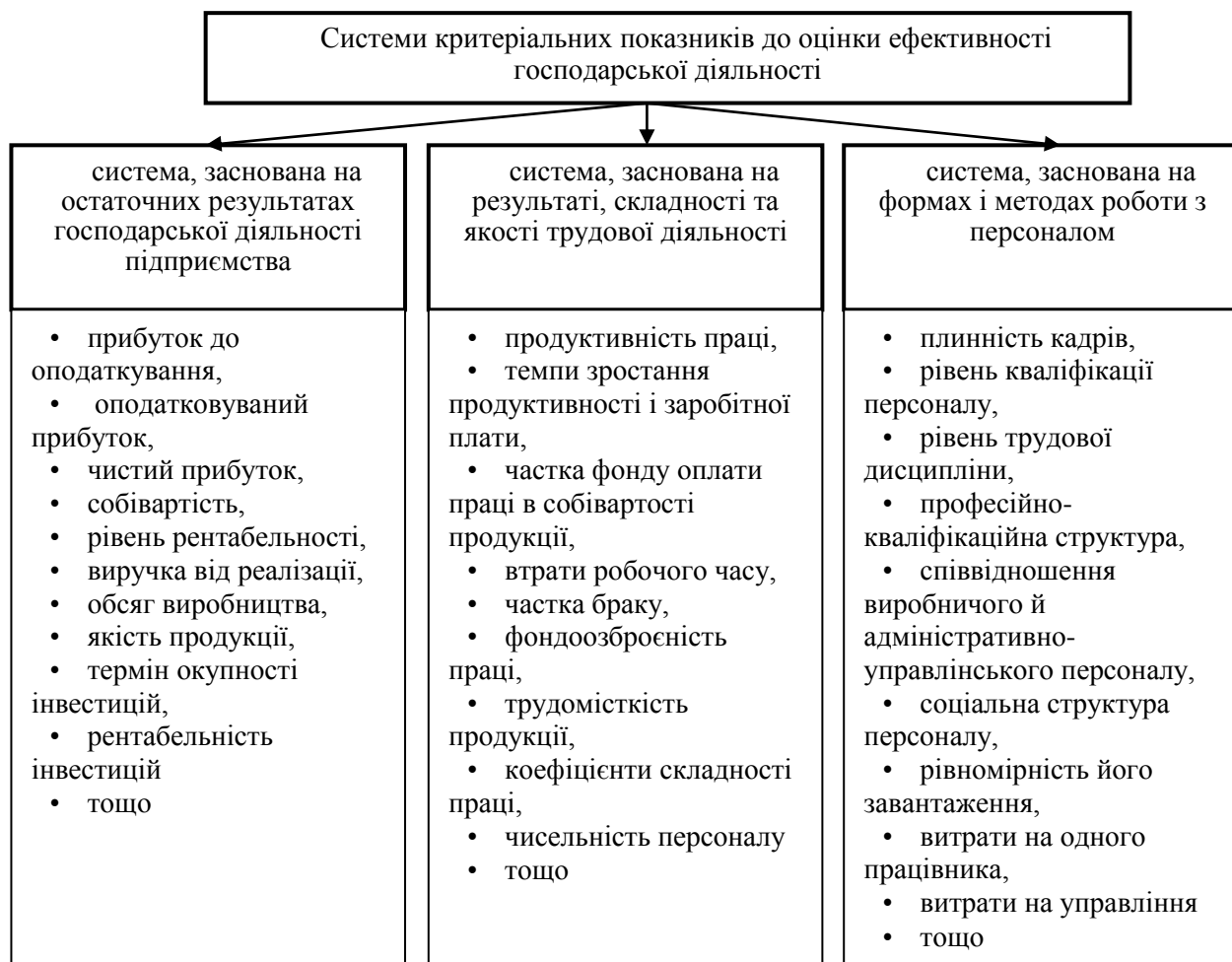
Комплексний підхід базується на системному підході до економічних процесів на підприємстві, які вивчаються в динаміці і взаємозв'язку зі всіма елементами процесів і відображаються в системі показників. Перевагами комплексного системного аналізу є те, що він дозволяє здійснювати комплексний пошук резервів підвищення ефективності виробництва.

На даний момент багато вчених приділили увагу тому, щоб систематизувати теоретичний матеріал про аналіз ефективності діяльності, надати найбільш повний і точний перелік показників, який би сформував систему для аналізу ефективності діяльності підприємства.

Загалом виокремлюють три основні групи систем критеріальних показників до оцінки ефективності господарської діяльності (рис. 1).

Отже, проаналізувавши підходи, які найчастіше використовують для розрахунку ефективності та основні показники ефективності, можна стверджувати, що система показників оцінки ефективності господарської діяльності повинна виконувати такі вимоги:

- 1) відображати повний перелік спожитих ресурсів та всіх видів витрат, понесених в ході господарської діяльності;
- 2) формувати передумови, що допомагають знайти шляхи поліпшення ефективності виробництва;
- 3) стимулювати використання всіх резервів покращення ефективності, які наявні на підприємстві;
- 4) забезпечувати інформацією стосовно ефективності виробництва всі ланки управлінської ієрархії;
- 5) виконувати критеріальну функцію.

Рис. 1. Системи критеріальних показників до оцінки ефективності господарської діяльності

Джерело: розроблено авторами за даними [1]

Крім цього доцільно, щоб система оцінки ефективності господарської діяльності була пристосована будувати алгоритм розрахунку ефективності використання ресурсного потенціалу конкретного підприємства з метою підвищення якості управління.

Список використаних джерел:

1. Левченко Ю. Г. Методичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності підприємства / Ю. Г. Левченко, Н. А. Шекмар // Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». – Ужгород, 2011. – Вип. 32. – С. 130-136
2. Лобай Р. Теоретичні підходи до визначення ефективності економічної діяльності / Р. Лобай // Збірник наукових праць. – 2013. – № 36. – Назва з титул. екрана.
3. Терещенко Н. Н., Емельянова О. Н. Эффективность деятельности предприятия торговли: Учебное пособие / Н. Н. Терещенко, О. Н. Емельянова. – Краснояр. гос. торг.-экон. ин-т. – Красноярск, 2005 – 110 с.
4. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія / А. В. Череп, Є. М. Стрілець. – 2013.